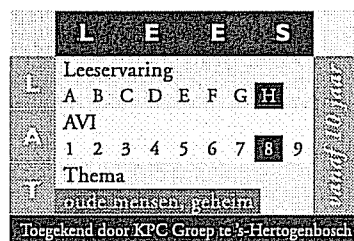

Gloeierende geheimen

Auteur: Peter Vervloed

Illustraties: Roelof van der Schans

Aanvulling op Leeslatthema's: oorlogstrauma

Genre: spanning, historisch verhaal

Aantal bladzijden: 104

1 Korte inhoud

De opa van Geertjan is gestorven. Geertjan weet niet of hij daar erg verdrietig over moet zijn. Opa Bud was een stille man. Geertjan heeft niet veel met hem gepraat. Op de begrafenis is Geertjans vader, zoon van de gestorven opa Bud, niet aanwezig. De moeder en vader van Geertjan zijn gescheiden. Wel maakt Geertjan kennis met oom Eddie, broer van opa Bud. Opa Bud en zijn broer Eddie zijn van Indische afkomst en hebben in Nederlands-Indië gevochten tegen de Japanners.

Eddie probeert Geertjan uit te horen over een kris die zijn opa zou hebben. Als zijn moeder dat merkt wordt ze woedend op Eddie. Oma bemoeit zich er ook mee. Beiden maken Eddie duidelijk dat hij niet welkom is. Geertjan vraagt zich af wat er toch met de kris van zijn opa aan de hand is. Later helpt hij oma om spulletjes van zijn opa op te ruimen. De kris komt tevoorschijn. Oma vertelt dat opa hem altijd tegen zijn borst hield als hij niet kon slapen. En dat hij haar liet beloven de kris nooit aan zijn broer Eddie te geven. Waarom vertelde hij niet: 'Dat is iets tussen mij en mijn broer.'

Wanneer Geertjan de kris tegen zijn borst houdt, voelt hij een warme gloed. Uit het tasje waar de kris in opgeborgen zat, valt een blaadje. Het is een agendablaadje van 5 augustus 1944. Er staat iets op geschreven, gericht aan 'Beste Bud' en als volgt ondertekend: 'voor altijd jouw vriend, Theo'. In het briefje schrijft Theo dat de kris, die 'niet met zich laat spotten', voor Bud is. Oma vertelt dat opa Bud samen met Theo in een Jappenkamp terecht kwam. Theo is daar waarschijnlijk doodgegaan, maar zeker weten doet ze dat niet. Hij kan ook in Bronbeek bij Arnhem wonen, het tehuis voor oud-Indiëgangers. Opa wilde er nooit over praten. Geertjan mag de kris mee naar huis nemen. Hij wil er een spreekbeurt over houden. Tijdens de spreekbeurt gebeuren er vreemde dingen. De kris voelt zich beledigd door de meester en door William, opschepperige klasgenoot van Geertjan. Als zij de kris aanraken, verbranden ze bijna hun han-

den. Bij Geertjan gebeurt niets. Magische krachten?

Af en toe komt de vader van Geertjan op bezoek. Tijdens een van die bezoeken vertelt hij dat ook Eddie in het Jappenkamp heeft gezeten. Bij zijn vertrek geeft hij Geertjan een biljet van vijftig euro. Op internet zoekt Geertjan informatie over Bronbeek. Zou Theo daar nu wonen? Hij vindt uit dat het een tehuis is voor oud KNIL-militairen en wil ernaartoe. Hij spijbelt en gaat met de trein naar Arnhem. De kris neemt hij mee.

Oom Eddie blijkt ook in de trein te zitten. Die beschuldigt Geertjan van diefstal van de kris en zet een achtervolging in. Net op tijd wordt station Arnhem bereikt, Geertjan ontkomt en stapt in de bus naar Bronbeek. Daar aangekomen vraagt hij naar Theo. Er verschijnt een oude man. Geertjan doet het verhaal van opa Bud, de kris en de boodschap op het agendablaadje. Theo lijkt zich niet alles meer te kunnen herinneren. Dan doemt Eddie op. Ze raken aan de praat, Geertjan, Eddie en Theo, die niet de Theo uit het Jappenkamp blijkt te zijn. Die is dood, vertelt Eddie. En dan ontlast Eddie eindelijk zijn geweten. Hij heeft Theo in het Jappenkamp verraden. Opa Bud en Eddie werden gemarteld om de naam van degene die de hond van de commandant had gedood te noemen: Theo. Opa Bud hield zijn mond, Eddie niet. Theo werd onthoofd. Opa Bud wilde niets meer met zijn broer te maken hebben. Sindsdien wordt Eddie achtervolgd door wroeging. Na zijn verhaal pakt hij de kris en drukt die tegen zijn borst. Hij voelt een gloed. Het teken dat Theo me heeft vergeven, zegt Eddie. Samen met Eddie reist Geertjan terug naar Tilburg.

Geertjan heeft zijn moeder veel uit te leggen. Die toont begrip voor het spijbelen. Ze begrijpt dat Geertjan zijn opa Bud nu veel beter heeft leren kennen. Morgen zullen ze een bloemetje gaan leggen op zijn graf en ook even langs oma gaan.

2 Villa-aspecten

2a Inleidend tekstje

(De teksten met een grijze achtergrond komen uit het boek. De paginacijfers staan erbij.)

Gloeiende geheimen wordt ingeleid met de volgende tekst:

Je opa gaat dood. Op de begrafenis hoor je dingen over hem die je nog niet weet. In de familie wordt er eigenlijk niet over gesproken. Een familiegeheim? Heeft die geheimzinnige kris van opa uit Indonesië ermee te maken?

Familiegeheimen: zaken waar in een familie niet over gesproken wordt. Op een begrafenis komen soms zulke zaken aan de oppervlakte, hier dus een kris uit Indonesië, een ver oosters land.

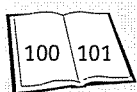
Is de lezer op het spoor gezet van ontrafeling van het familiegeheim? En zich ervan bewust dat er mensen kunnen zijn die niet willen dat een familiegeheim bekend wordt? Ziet de lezer het mysterieuze van een kris uit Indonesië?

Weten de kinderen wat bedoeld wordt met Nederlands-Indië? Dat veel Nederlanders daar gewoond en gewerkt hebben en veel Nederlanders met Indische mensen getrouwd

zijn? Kennen ze de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië? Weten ze dat veel mensen in kampen werden opgesloten door de Japanners en ook dat ze dwangarbeid moesten verrichten? Weten ze dat in de beginjaren vijftig van de vorige eeuw veel Indische mensen naar Nederland zijn gekomen? Misschien dat dit thema aanleiding is om op zoek te gaan naar informatie over de geschiedenis van de laatste jaren van Nederlands-Indië.

2b Villa Alfabet

Taalkamer

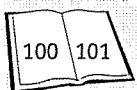
'Ze hebben donkerbruine gezichten als het leer van een versleten boekentas.'

Snapte je hoe de gezichten eruitzien?

'Geertjan schudt de hand van de man. Hij voelt de botjes in zijn vingers. Het lijkt of hij een skelet de hand drukt.'

Snapte je hoe mager de hand is?

Taal kan heel beeldend zijn. De schrijver maakt bewust gebruik van vergelijkingen om duidelijk te maken hoe de gezichten eruitzien en hoe de hand aanvoelt. Hebben de lezers een duidelijk beeld gekregen van gezichten en hand door de vergelijkingen met oud leer en een skelet? Roept de taal, terwijl ze de zinnen met de vergelijkingen lezen, de beelden ook bij hen op? Vinden ze de beelden die Peter Vervloed gebruikt goed gekozen?

Gevoelenskamer

'Maar hoe hij ook zijn best deed, de tranen wilden niet komen.'

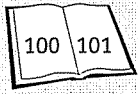
'En hij zit erbij of het hem niets kan schelen dat opa Bud aan een hartaanval overleden is.'

'Geertjan drukt zijn hand tegen zijn mond om de lachkriebels tegen te houden.'

Wat vind jij van Geertjan op de begrafenis van zijn opa?

Welke gedachten kregen de lezers toen zij lazen hoe Geertjan reageert op de dood van zijn opa? Op een begrafenis hoor je toch verdrietig te zijn? Maakt het uit of je de overledene goed gekend hebt of niet? Wat vertelt het gedrag van Geertjan over de verhouding die hij met zijn opa had? Hebben de lezers toen al de relatie met het familiegeheim, waarover in de inleidende tekst sprake is, gelegd?

Pas toen zijn oma tegen hem sprak, kwamen bij Geertjan de tranen. Toen realiseerde hij zich opeens dat hij zijn opa nooit meer beter zou leren kennen. Geertjan beseft op dat moment dat de dood iets onherroepelijks is. En dan stemmen gemiste kansen verdrietig.

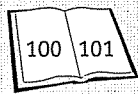
Denkzolder

In het boek vertelde Eddie over de ondervraging in het kamp:
'Ik ben geen held. Ik kon niet tegen de pijn.'

Hoe sterk moet je zijn om je mond te houden?

Dit thema komt vaker voor in boeken over oorlog. Ben je een verrader als je gemarteld wordt en namen gaat noemen? Opa Bud en Eddie zijn broers. Opa Bud hield zijn mond, leed onnoemelijk veel pijn, maar verraadde zijn vriend niet. Eddie kon dat niet opbrengen. Niet alleen door de lichamelijke marteling, ook door de geestelijke. Laat de kinderen de bladzijden waarop het verhoor beschreven staat er nog eens op na lezen (blz. 85 en 86). Hebben ze de geestelijke druk opgemerkt? 'We weten alles al, maar willen alleen checken.' 'We willen natuurlijk niemand vals beschuldigen.' Dit zijn manieren om iemand het gevoel te geven dat hij niet verradt. Je vertelt immers iets wat de ondervragers al weten!

Hebben de lezers makkelijk geoordeeld over Eddie? Ook toen ze lazen welke lichamelijke martelingen hij moest ondergaan? Inderdaad: hoe sterk moet je zijn om je mond te houden? Kunnen ze deze vraag voor zichzelf beantwoorden?

Schrijfplek

Stel je voor dat de kris er niet geweest was, zou Eddie zijn verhaal dan prijsgegeven hebben? Wat zou er dan gebeurd kunnen zijn?

De kris speelt een belangrijke rol in het verhaal. Eddie wist van zijn bestaan. Als Indonesiër kent ook hij er geheime krachten aan toe. Hij verwachtte dat de vernietiging van de kris hem rust zou brengen. Of is het de opmerking van meneer Van Voorn dat de kris niet meer weet waar hij aan toe is, die hem het besluit laat nemen zijn verhaal te vertellen? In ieder geval speelt de kris een belangrijke rol bij zijn besluit.

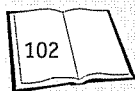
Maar als de kris er niet geweest was? Komen de kinderen op de gedachte dat je ook rust kunt vinden door een vreselijk geheim, waar je mee moet leven, te delen met anderen? Wat zou Eddie er uiteindelijk toe gebracht kunnen hebben om zijn verhaal wel te vertellen?

Zou Eddie gevoeld kunnen hebben dat Geertjan de situatie waarin hij tot zijn verraad kwam, zou begrijpen? En is dat verondersteld begrip dan reden om zijn verhaal te doen? Eddie wist dat opa Bud hem veroordeelde om zijn verraad. Maar geldt dat dan voor iedereen?

Zonder kris zou het een heel ander boek geworden zijn. Kunnen de kinderen een schets geven van het verloop van het verhaal als de kris er geen rol in had gespeeld?

Peter Vervloed schreef de volgende e-mail aan de lezers:

Van: pvervloed@planet.nl

(of mail via: villa@maretak.nl)

Website: www.petervervloed.nl

Aan: <alle lezers van 'Gloeierende geheimen'>

Mijn vrouw heeft een groot deel van haar jeugd in Indonesië doorgebracht. Toen ze 14 jaar oud was, vertrok zij met haar ouders, broers en zusters naar Nederland. Ze moesten vluchten voor een burgeroorlog die daar in alle wreedheid woedde.

Jaren later kwam het gezin bij mij in de straat wonen en ik werd verliefd op dat Indonesische meisje. Ik kwam in een voor mij vreemde cultuur terecht, maar ik voelde me er al snel thuis. De moeder van mijn meisje kon heerlijk koken en haar vader kon prachtige verhalen vertellen over zijn kris. Mijn vrouw zegt nu nog wel eens plagerig: 'Als je mij niet had leren kennen, was je nooit schrijver geworden.'

Ik moet schoorvoetend toegeven dat ze gelijk heeft, want in veel van mijn boeken speelt haar geboorteland een grote rol. Een paar jaar geleden kwam een oom van mijn vrouw bij ons op bezoek. Na de rijsttafel begon oom Leo te vertellen over de tijd die hij tijdens de Tweede Wereldoorlog in het Jappenkamp doorgebracht had. Hij moest werken aan de Pakan Baroe spoorweg op het eiland Sumatra. Het waren verhalen over ellende en ontberingen, maar ook over kameraadschap en de wil om te overleven.

Oom Leo vertelde zijn verhalen zonder veel emotie te tonen. Af en toe verscheen een glimlachje op zijn gezicht, vooral toen hij beschreef hoe heerlijk de hond van de kampcommandant smaakte.

Peter Vervloed

In een gesprek met de kinderen over de e-mail kunnen de volgende elementen aan de orde komen:

'Als je mij niet had leren kennen, was je nooit schrijver geworden.'

Waarom is de vrouw van Peter Vervloed daar zo zeker van? Schrijft Peter alleen maar boeken die iets te maken hebben met haar geboorteland? Als ze de website van de schrijver bezoeken (www.petervervloed.nl) vinden ze meer informatie over deze schrijver en zijn boeken. Dan zien ze dat hij meer boeken over een kris heeft geschreven, maar ook andere. In de e-mail geeft Peter Vervloed zelf toe dat zijn vrouw eigenlijk wel gelijk heeft. De andere cultuur, de verhalen van de vader van zijn vrouw over zijn kris, deden verhalen in zijn hoofd ontstaan.

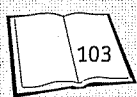
Na de rijsttafel begon oom Leo te vertellen over de tijd die hij tijdens de Tweede Wereldoorlog in het Jappenkamp doorgebracht had.

In de verhalen van oom Leo herkennen de kinderen natuurlijk elementen waarop *Gloeierende geheimen* gebaseerd is! En: de hond van de kampcommandant bestond echt!

2c Vragen naar aanleiding van de Villaatjes

Na de hoofdstukken 3, 6 en 11 staan in het boek de Villaatjes afgedrukt. De vragen die daarbij horen staan achter in het boek. Hieronder zijn ze weergegeven. Als u met de kinderen over het boek praat nadat ze het hebben uitgelezen, neem dan een selectie uit de vragen met hen door. Laat in eerste instantie de kinderen kiezen over welke vragen ze willen praten. Vraag dóór als er niet zo veel uitkomt. Vraag vooral weer naar eigen ervaringen en gevoelens in situaties die de kinderen zelf hebben meegemaakt. U kunt er ook voor kiezen om de vragen meteen te bespreken als de hoofdstukken waarop de vragen betrekking hebben, gelezen zijn.

Vragen na hoofdstuk 3, bladzijde 34

1 Eddie wil de kris graag hebben. Waarom zou hij dat zo graag willen?

Er is iets met de kris. Eddie wil hem zo graag hebben. Opa Bud had oma laten beloven dat zij hem beslist niet aan Eddie zou geven. Wat is het geheim van de kris? Zou het briefje van Theo aan opa Bud ermee te maken kunnen hebben? Wat stellen de kinderen zich voor bij de zinsnede 'Jij kent zijn kracht' uit het briefje? Ook Eddie had het over de bijzondere krachten van de kris.

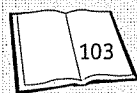
2 De kris gaat soms gloeien. Hoe zou dat kunnen?

Hier gaat het om de magische krachten van de kris. Er is voor het gloeien geen natuurkundige verklaring te geven. Dit gloeien hoort bij de mystiek van het oosten.

3 Geertjan vindt: 'Hoe meer je aan volwassenen vertelt, des te minder je mag.'
Is dat zo?

Wat bedoelt Geertjan hier mee? Welk plan heeft hij in zijn hoofd? Is het een plan waarvan hij bij voorbaat al vermoedt, dat zijn moeder en oma het er niet mee eens zullen zijn?

Kunnen de kinderen de opvatting van Geertjan beamen uit eigen ervaring? Is het verstandig om, uit het oogpunt van kinderen gezien, alles aan volwassenen te vertellen?

Vragen na hoofdstuk 6, bladzijde 59

1 Geertjan spijbelt van school. Leert hij zo wel genoeg?

Wat vinden de kinderen van spijbelen? Sommigen zullen misschien met stoere verhalen komen. Kennen ze het begrip 'leerplicht'? Weten ze dat spijbelen strafbaar is? Hebben ze zelf wel eens gespijbeld? Is er een verschil tussen spijbelen en een dagje langer thuis blijven dan echt nodig is als je ziek geweest bent? Wat vinden ze ervan dat Geertjan naar Bronbeek gaat? Zouden zij dat ook zo gedaan hebben?

Je kunt er ook op een andere manier tegenaan kijken: op school leer je, maar is dat de enige plaats waar je leert? Wat zou Geertjan allemaal geleerd hebben van zijn reis naar Bronbeek? (zelfstandig reizen met openbaar vervoer, informatie op internet gezocht, het contact dat hij heeft met de mensen in Bronbeek).
Zonder hier een pleidooi voor spijbelen van te willen maken, kunt u met de kinderen een gesprek over 'echt' spijbelen en het op onderzoek uitgaan van Geertjan houden.

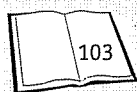
2 Hoe komt het dat Eddie ook in de trein zit?

Geertjan vermoedt opzet. Wat dachten de kinderen? Kunnen de kinderen er een verklaring voor bedenken? Later kan nagegaan worden of de verklaring klopt met de beschrijving van de gebeurtenissen.

Eddie's aanwezigheid in de trein blijkt toeval te zijn. Vinden de kinderen het niet te gemakkelijk dat de schrijver Eddie 'zomaar' laat opduiken in de trein?

3 Zal Geertjan in Bronbeek Theo vinden?

Hij hoopt het in ieder geval wel. Theo is de sleutel tot de oplossing van het geheim van de kris. Wat denken de kinderen? Wat zal Geertjan doen als Theo niet in Bronbeek blijkt te wonen?

Vragen na hoofdstuk 11, bladzijde 93

1 Vind je dat Eddie de oorzaak is van de dood van Theo?

Waarom heeft hij zijn naam niet geheimgehouden?

Wat vinden de kinderen van het verraad van Eddie? Is Eddie het noemen van de naam van Theo te verwijten? Er zullen kinderen zijn die misschien makkelijk zeggen: 'Ik had niks gezegd!' Laten ze zich eens proberen in te leven in de situatie waarin Eddie verkeerde. Gevangen in het Jappenkamp. De ervaring dat de bewakers niet mals zijn. De hond van de commandant(!) gedood. Martelingen (en wat voor wreedheden!) om Eddie te dwingen te praten. Is Eddie nu een verrader en is het feit dat opa Bud niets zei 'gewoon'? Of is opa Bud een held en het gedrag van Eddie gewoon? Wat zouden de meeste mensen gedaan hebben als ze in de plaats van Eddie hadden gestaan? Bovendien: uit het gedrag van Eddie nú blijkt dat hij er zijn hele leven mee heeft rondgelopen. 'Door mijn schuld is Theo geëxecuteerd' heeft hij steeds moeten denken. Dat is een zware straf.

2 Het kamp is verschrikkelijk. Toch denken Eddie en meneer Van Voorn er vaak aan terug. Is dat raar?

Als je iets vreselijks meemaakt, wil je dat dan niet het liefst vergeten? Of zou dat niet lukken, vergeten? Laat de kinderen de vergelijking eens maken met de mensen die de Tweede Wereldoorlog in Nederland hebben meegemaakt. Nog steeds zijn er mensen die er dagelijks aan herinnerd worden, slaapproblemen hebben of een familielid missen.

Verschrikkelijke gebeurtenissen kunnen een onuitwisbare indruk achterlaten. Kunnen de kinderen uit eigen ervaring putten? Wellicht kunnen ze vertellen van een gebeurtenis die ze meegemaakt of gezien hebben, een ongeluk op straat, een doodgeleden dier, een straatroof, een heftige ruzie. Hoe reageerden ze hierop? Hebben ze er naderhand nog last van gehad? Nog steeds misschien?

3 De titel van het boek is 'Gloeïende geheimen'. Zijn er geheimen in het boek? Zijn er gloeiende geheimen?

Welke verklaring geven de kinderen aan de titel? Vinden ze de titel goed gekozen? Hét geheim is natuurlijk het verraad van Eddie, dat opa Bud al die tijd geweten heeft, maar de rest van de familie niet. Is het niet wonderlijk dat dit een geheim is gebleven? Waarom zou opa Bud nooit verteld hebben aan zijn vrouw of kinderen, dat zijn broer zijn vriend Theo heeft verraden? Dat het niet goed zat tussen die twee was duidelijk. Maar opa Bud wilde er nooit over praten. Is dat ook niet een teken van het moedige karakter van opa Bud? Hij wilde niet degene zijn die de daad van Eddie bekend wilde maken in de familie. Opa Bud en Eddie leefden met een gloeiend geheim. De kris heeft ook een gloeiend geheim. Die gaat gloeien als hij beledigd wordt. Ook als je hem tegen je borst aandrukt. Dat is het teken dat Theo aan oom Eddie vergiffenis schenkt.

3 Extra Verdieping

3a Praten over taal en gevoel

Taal

'Jappenkamp' is een term die samenhangt met de Tweede Wereldoorlog in Azië. Zijn de kinderen bekend met deze term? Leggen ze de link Japanners – Jappen? Waarschijnlijk kennen ze het equivalent Duitsers – Moffen wel. Is het aardig om Duitsers en Japanners nu nog steeds aan te duiden met een scheldnaam uit een oorlog lang geleden? Laat ze eens op zoek gaan naar specifieke termen die uit de oorlog stammen. Het meest authentiek is dat als ze de informatie kunnen krijgen van ooggetuigen van de oorlog.

Taal en gevoel

Hieronder staat een aantal zinnen, waarin gevoel een prominente rol speelt. Praat er met de kinderen over en breng hun eigen gevoelens ook steeds ter sprake.

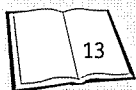

Geertjan knikt en nu komen de tranen echt. Opa Bud met wie hij zijn hele leven amper een paar zinnen gesproken heeft, is dood. Hij krijgt dus nooit meer de kans die kleine bruine man met zijn koolzwarte ogen beter te leren kennen.

Geertjan realiseert zich hoe definitief de dood is. Toen zijn opa nog leefde was hij er

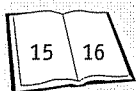

gewoon, met al zijn eigenaardigheden. Het was een stille man, hij praatte niet veel met Geertjan. En nu hij dood is bedenkt Geertjan dat hij helemaal nooit meer met hem kan praten. Dat stemt hem opeens wél verdrietig.

Oma sluit haar ogen, balt haar handen tot vuisten en drukt ze tegen haar mond. Nu pas merkt Geertjan dat het doodstil geworden is in het zaaltje. Zo stil is het in de kerk en bij het pas gedolven graf niet geweest.

Kennen de kinderen de stilte die ontstaat in een gezelschap, als er opeens iets gebeurt waarop iedereen de adem inhoudt? Een stilte die de voorbode is van iets dat staat te gebeuren? Iets dat spanning oproept? De woordenwisseling tussen oma en Eddie is zo'n gebeurtenis. Hoewel niet iedereen er het fijne van weet, voelt men dat het tot een uitbarsting kan komen. Dan gaat Eddie weg, de spanning is gebroken en men gaat weer met elkaar praten. Herkennen de kinderen die spanning in het fragment?

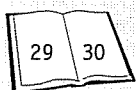

Straks lijkt het of opa Bud nooit bestaan heeft. Nou ja, voor Geertjan is hij er eigenlijk nooit geweest. Opa Bud zat in zijn leunstoel voor zich uit te staren, terwijl hij met zijn hand over zijn bovenbeen wreef. Steeds wreef hij over hetzelfde plekje alsof hij het extra warm wilde houden.

'De oorlog zit vandaag weer in zijn hoofd,' zei oma dan, 'laat hem maar met rust.'

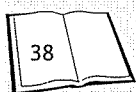
Dat heeft Geertjan gedaan zolang hij opa Bud kent.

In dit fragment wordt verklaard waarom opa Bud zo stil was. 'De oorlog zit weer in zijn hoofd.' De oorlog heeft diepe wonden nagelaten. Zo diep dat opa Bud er jaren later nog niet overheen is. Begrijpen de kinderen dat mensen dingen kunnen meemaken die zo'n diepe indruk maken dat ze je hele leven erna beïnvloeden? Vooral oorlogservaringen laten hun sporen na. In het geval van opa Bud zelfs zo erg, dat het hem verhinderde een goed contact met zijn kleinzoon te hebben.

'Ze hebben je beledigd,' fluistert hij in zichzelf, 'ze hebben je uitgescholden. Dat zou ik niet pikken als ik jou was.'

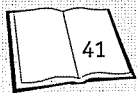
Probeert Geertjan hier de geest in de kris wakker te maken? Hij heeft gehoord en gevoeld dat er magische krachten in de kris schuilen. William heeft de kris belachelijk gemaakt. Zal de kris wraak nemen?

Moeder glimlacht weemoedig. 'Ja, jouw vader blijft een sukkel, maar in de grond van zijn hart is hij een vreselijk lieve sukkel. En hij is dol op jou.'

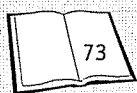

Hier vertolkt moeder haar gevoelens over haar ex-man. Zijn gokverslaving is de oorzaak van de scheiding. Daar hadden ze vaak ruzie over. Maar ze vindt hem toch wel lief en waardeert in hem dat hij dol is op Geertjan. Kunnen de kinderen die tegenstrijdige gevoelens begrijpen? Dat je gaat scheiden van iemand die eigenlijk wel lief is?

Geertjan kijkt zijn vader onderzoekend aan. Hij ziet er ineens veel ouder uit, denkt hij.

Geertjan heeft net aan zijn vader gevraagd of hij verdriet had over de dood van zijn vader. Die vertelde dat ze elkaar niet veel te vertellen hadden. Maar het deed hem toch wel wat. En het deed hem ook wat toen Geertjan zei, dat hij wel een jaar zou huilen als hij zijn vader zou moeten missen. Hij kreeg er tranen van in zijn ogen. Al die emoties laten de vader van Geertjan niet onberoerd. En dat maakt dat hij er opeens ouder uitziet. Komen de kinderen ook tot een dergelijke analyse als hen gevraagd wordt waarom Geertjan zijn vader er opeens ouder vindt uitzien?

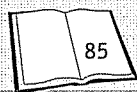
‘Ja,’ zegt meneer Van Voorn, ‘je blijft er je hele leven mee rondlopen. Dat is de schuld van de Jappen. Daarom vertel ik, vertel ik alles wat ik onthouden heb.’

‘Misschien moet u dat ook doen, oom Eddie?’ zegt Geertjan.

‘Gewoon alles vertellen.’

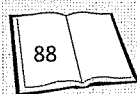
‘Het ligt als een steen op mijn geweten,’ zegt oom Eddie. ‘Na die verschrikkelijke gebeurtenis heeft mijn broer nooit meer met me willen spreken. En nu kan het niet meer.’

Oom Eddie moet leven met een groot schuldgevoel. Meneer Van Voorn heeft in het kamp ook erge dingen meegemaakt. Door erover te vertellen wordt het makkelijker om ermee om te gaan. Vergeten doet hij het echter nooit. Praten met zijn broer kan Eddie niet meer. Misschien kan hij zijn geweten ontlasten als hij aan Geertjan vertelt wat er destijds is gebeurd?

Toen... toen moest ik mee. Het leek of alle leven uit mijn lijf vloeide. Ik wist van de martelmethode van de Kempetai en ik zag hoe ze Bud toegetakeld hadden.

Hoe zouden de kinderen zich voelen wanneer ze in de plaats van Eddie hadden gestaan? Je kunt je indenken wat je te wachten staat. Je weet hoe de Japanners kunnen martelen. Je hebt je broer terug zien komen van het verhoor. Een vreselijk vooruitzicht!

Het antwoord is simpel: ik ben geen held. Ik kon niet tegen de pijn.

Bud wel, bedoelt Eddie. Dat is de echte held. En Bud heeft me het altijd verweten. Dat

zegt Eddie. Wat vinden de kinderen van het gedrag van Eddie in het kamp? En van de reactie van Bud? Begrijpen ze waarom Bud het zo lang heeft volgehouden om niets met Eddie te maken willen hebben?

3b Kennis van genres

Thema's en motieven

In *Gloeierende geheimen* spelen meerdere thema's een rol, die allemaal gekleurd worden door oorlogsherinneringen die blijven rondspoken in het leven van mensen en ook de relaties tussen die mensen beïnvloeden.

Hierna wordt een aantal besproken. Er worden vragen en aandachtspunten aangereikt voor de gesprekken met kinderen die *Gloeierende geheimen* gelezen hebben.

Een verschrikkelijk geheim

Het hoofdthema in *Gloeierende geheimen* is een verschrikkelijk geheim met je meedragen. Een geheim dat ook schuldgevoelens met zich meebrengt.

Wanneer je iets vreselijks hebt meegemaakt, moet je het kwijt. Vertellen is een manier om ermee te leren leven. Dat bedoelt meneer Van Voorn ook. Alles vertellen wat hij onthouden heeft. Dat raden hij en Geertjan Eddie ook aan. Eddie geeft aan dat hij het heel moeilijk heeft met wat er gebeurd is. En dat het nog moeilijker geworden is nu zijn broer dood is. Uitpraten kan niet meer.

Kunnen de kinderen zich voorstellen dat je zulke verschrikkelijke dingen mee kan maken dat je er je hele leven mee blijft rondlopen? Begrijpen ze na het verhaal van Eddie wat er in het kamp gebeurd is en hoe hij zich gevoeld moet hebben? Hoe hij er onder leed dat zijn broer niets meer met hem te maken wilde hebben? En hoe hij nog steeds lijdt nu zijn broer dood is? Er is nog niets opgelost. Vinden ze ook dat het goed is voor hem als hij aan Geertjan en meneer Van Voorn vertelt wat er is gebeurd?

Dood is onherroepelijk

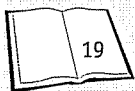
Een ander thema is de onherroepelijkheid van de dood. Geertjan realiseert zich dat hij zijn opa eigenlijk niet goed kende. Dat hij weinig met hem sprak. Nu hij dood is, weet hij dat dit niet meer in te halen is. Later beseft hij dat hij door de bekentenis van Eddie opa Bud toch nog beter heeft leren begrijpen.

De vader van Geertjan heeft dezelfde gevoelens: mijn vader is dood, nu kan ik niets meer goedmaken.

Eddie beseft het ook: mijn broer is dood. Er is geen enkele kans meer dat ik het ooit nog eens kan bespreken met hem.

Kunnen de kinderen de reacties van Geertjan, zijn vader en Eddie op het overlijden van opa Bud begrijpen? Kunnen ze andere situaties bedenken waarin het onherroepelijk zijn van dood een rol speelt?

Magische krachten

Geertjan draait de kris langzaam rond in zijn handen. Hij ziet dat het oppervlak van het lemmet niet glad is. Als je de kris op

een bepaalde manier in het licht houdt, verschijnt er een afbeelding op het staal (...) Het is een slang die langs de golven kronkelt.

Het bezit van magische krachten is een eigenschap van de kris. Uit de beschrijving van de dolk krijgt de lezer daar wellicht al een idee van. Maar het duidelijkst komt het naar voren uit de warmte, en voor sommigen zelfs de hitte, die de kris verspreidt. De warmte die Geertjan voelt als hij de kris tegen zijn borst gedrukt houdt. De hitte die gevoeld wordt door William en de meester. Het lemmet dat roodgloeiend wordt als Eddie de kris in Bronbeek wil pakken om hem te vernietigen. En tenslotte de warmte die ook Eddie voelt als hij zijn verhaal gedaan heeft, als hij aan de kris voelt dat Theo hem vergeven heeft en hij eindelijk rust kan hebben.

Kennen de kinderen meer verhalen van voorwerpen die magische krachten bezitten? Vaak bevatten verhalen uit Indonesië dit element. Peter Vervloed heeft meer boeken geschreven waarin een kris een hoofdrol speelt. Op de website van de schrijver www.petervervloed.nl kunnen de kinderen de titels vinden. In de bibliotheek kunnen ze zoeken naar andere boeken waarin magische krachten een rol spelen.

Verschrikkingen in gevangenschap in oorlog

Dit thema is vooral gekoppeld aan het verhaal van Eddie over zijn verraad van Theo. Hebben de kinderen een beeld gekregen van het leven als gevangenen in een kamp in de oorlog? Wellicht kennen ze de verschrikkelijke verhalen over de kampen uit de Tweede Wereldoorlog in Europa. Of verschrikkingen die mensen in onze tijd moeten doormaken in oorlogssituaties. Zijn de verhalen vergelijkbaar? Ziekte, honger, martelingen: kunnen ze zich indenken dat er mensen zijn die dit andere mensen aandoen?

Wat vinden ze ervan dat sommigen zich beroepen op het 'slechts' uitvoeren van bevelen? Kennen ze het Haags oorlogstribunaal, waar oorlogsmisdadigers berecht worden? Wat vinden ze van deze rechtbank?

De gevolgen van de kampervaringen kunnen jaren later nog hun sporen nalaten. Kunnen ze het gedrag van opa Bud begrijpen? Kennen ze het begrip 'oorlogstrauma'? De in zichzelf gekeerde, stille aanwezigheid van opa Bud en het wrijven over de pijnlijke plek aan zijn been, zouden dat tekens zijn van het trauma waar opa Bud aan lijdt?

Genre

Op de achterkant van het boek staat in de rook die uit het Villa-logo komt, het genre aangegeven: 'spanning'. In *Gloeïende geheimen* komen veel spannende situaties voor. Vooral omdat ze beleefd worden door de hoofdpersoon, waarmee de lezers zich als leeftijdgenoten, goed kunnen identificeren. Maar *Gloeïende geheimen* is méér dan alleen maar een spannend boek. De hiervoor besproken thema's laten dat zien. Het gaat ook om dood, schuldgevoelens, trauma's. Ook komen scheiding van moeder en vader en gokverslaving in het verhaal voor. De relatie tussen vaders en zonen wordt ook belicht. Twee keer zelfs: die tussen Geertjan en zijn vader, getekend door de scheiding. En die tussen opa Bud en zijn zoon, de vader van Geertjan, getekend door de dood van de eerste. Deze realistische thema's geven het boek een diepere lading dan omschreven kan worden door het woord 'spanning'. U kunt in het gesprek met de kinderen vragen of zij ook vinden dat *Gloeïende geheimen* veel meer biedt dan spanning alleen.

3c Praten over illustraties

De illustraties in *Gloeierende geheimen* zijn bijzonder. Hebben de kinderen gezien dat ze bestaan uit foto's die op de computer bewerkt zijn? Roelof van der Schans past deze werkwijze vaker toe als hij boeken illustreert. Foto's passen bij het realistisch karakter van het verhaal. Maar door de bewerking krijgen ze iets onwerkelijks. De bewerking geeft de foto's een magisch accent. Zijn de kinderen het hier mee eens? Hoe beoordelen zij de illustraties? Passend bij het verhaal? Probeer u eens andere boeken die door Roelof van der Schans zijn geïllustreerd aan de kinderen te laten zien. Is te zien dat hij daar hetzelfde procédé toepast? Illustreert hij ook op andere manieren?

Zie verder verwerkingsblad 4e Bericht van de illustrator.

Roelof van der Schans licht daar toe hoe hij te werk gaat. Misschien kunnen kinderen zelf eens proberen om net als hij, via een zoekmachine op internet bepaalde afbeeldingen te vinden, waarna ze die gaan bewerken. Ze kunnen die uitprinten en plakken op het verwerkingsblad 4e Bericht van de illustrator.

4 Verwerking

Hierna volgt een aantal kopieerbladen voor verdere verwerking:

- 4a Boekprofiel;
- 4b Zo wil ik het;
- 4c Onder de loep;
- 4d Boekrecensie;
- 4e Bericht van de illustrator;
- 4f Titelblad.